

DOI 10.31651/2524-2660-2020-1-156-161

ORCID 0000-0002-0235-9004

ЧЕРЕШНЮК Олена Анатоліївна,

кандидатка педагогічних наук, завідувачка комунального закладу

«Дошкільний навчальний заклад № 30 Вінницької міської ради»

e-mail: chereshnyuk@ukr.net

УДК 373.2.011.3-051-047.22:[373.2.035:33](045)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДО ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ
ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА**

Дається теоретичний огляд літератури з метою порівняння і систематизації результатів дослідження понять «готовність», «готовність до педагогічної діяльності», «готовність педагога до економічного виховання дітей дошкільного віку». Розкривається сутність професійної готовності педагогів до економічного виховання дошкільників, подається авторське визначення даного поняття. Окреслюються перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: готовність; готовність до професійної діяльності; стійка готовність; тимчасова готовність; готовність педагогів до економічного виховання дітей дошкільного віку.

Постановка проблеми. Формування готовності вихователя закладу дошкільної освіти до професійної діяльності в умовах сьогодення набуває актуальності. Адаптивні зміни, що відбуваються в цілому в Україні, нещодавно прийнятий Закон України про освіту (2017 рік), популяризація інноваційних процесів посилюють невідповідність між вимогами до рівня підготовленості фахівця і наявним рівнем його професійно-педагогічної підготовки. Лише ґрунтовні знання, професійні вміння та бажання педагога до самовдосконалення сприятимуть вирішенню даної проблеми.

Відповідно до «Базового компонента дошкільної освіти» [1], Державного стандарту освіти України, сьогоденні малюки мають засвоїти нову картину світу, що складається, зокрема з економічних знань. Це вимагає від них уміння правильно орієнтуватися в житті, самостійно, творчо діяти, а тому будувати своє життя більш організовано, розумно, цікаво. Очевидно, що саме в дошкільному віці у дітей закладається первинний досвід орієнтування в елементарних економічних поняттях, формується основа майбутнього економічного мислення. Беззаперечним є той факт, що економічне виховання не може бути ефективним у разі відсутності професійної готовності педагога до такої діяльності. Підготовка педагога повинна відповідати вимогам сучасності, адже заклад дошкільної освіти закладає фундамент економічних знань дитини, сприяє набуттю фінансового досвіду.

Мета статті. Розкрити сутність поняття «готовність» у контексті підготовки педагогів до економічного виховання дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз джерел і публікацій останніх років свідчить про те, що проблема готовності до різних видів освітньої діяльності викликає у науковців неабиякий інтерес. Зокрема, останнім часом проведено багато досліджень, що розкривають проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів (Н. Бібік, К. Дурай-Новакова, І. Зязюн, Н. Кічук, В. Кремень, Н. Кузьміна, А. Линенко, Л. Міщик, Ю. Пелех, В. Сластьонін, Л. Хомич, М. Чобітько, В. Шахов та інші); становлення і розвитку готовності студентів до певного виду педагогічної діяльності (А. Богуш, В. Бондар, Н. Волкова, О. Демченко, Т. Жаровцева, С. Литвиненко, М. Мороз, Г. Троцько, О. Шпак); формування готовності, спрямованої на особистісне і професійне удосконалення майбутніх педагогів, готовності до професійного саморозвитку (А. Бистрюкова, Н. Гузій, М. Костенко, О. Пехота, Т. Стрітьєвич, Т. Тихонова, П. Харченко, Р. Цокур); формування морально-психологічної готовності (І. Бех, Л. Кондрашова, Л. Хоружа); формування готовності до саморегуляції педагогічної діяльності (В. Чайка); формування готовності до інноваційної професійної діяльності (Л. Артемова, І. Богданова, Н. Гавриш, І. Дичківська, Т. Поніманська, Н. Шевченко); формування готовності до самостійної творчої діяльності (О. Кривильова та ін.); формування готовності до економічного виховання школярів (Т. Гуцан, Кашуба, В. Петрук та ін.); професійної підготовки педагога до економічного виховання дошкільників (Н. Грама та ін.).

Важливим складником підготовки фахівців є дослідження готовності педагогів та пошук шляхів її формування. Незважаючи на те, що дослідженню професійної педагогічної підготовки взагалі та суб'єктивним характеристикам педагога зокрема присвя-

чена значна кількість праць, а економічне виховання сьогодні перебуває в полі зору як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, готовність вихователя закладу дошкільної освіти до соціально-економічного виховання є поняттям відносно новим для вітчизняної педагогіки та психології.

Перш ніж зупинитися на проблемі готовності до економічного виховання, вважаємо за необхідне розглянути проблему готовності педагога до ефективної професійної діяльності в цілому.

Готовність педагога до професійної діяльності є складною дефініцією, яка стала об'єктом багатьох наукових досліджень як у психології, так і в педагогіці. Педагоги досліджують умови та фактори, дидактичні та виховні засоби, що сприяють становленню і розвитку готовності. Психологи займаються пошуком зв'язків і залежностей між станом готовності й ефективністю педагогічної діяльності.

З метою коректного трактування поняття «готовність» вважаємо за доцільне звернутися, перш за все, до довідкових джерел. Так, великий тлумачний словник сучасної української мови та словник української мови визначають «готовність» як стан готового; бажання зробити що-небудь [2].

Словник психолого-педагогічних понять і термінів репрезентує поняття «готовність» як стан особистості, який дозволяє їй успішно увійти в професійне середовище, швидко розвиватися в професійному відношенні [3].

В. Даль розглядає готовність як стан або властивість готового; готова (про людину) – така, що приготувалася, зібралася зовсім, пристосувалася до чогось; яка має змогу та бажає виконати [4].

Словник російської мови С. Ожогова трактує готовність як згоду на певну дію; стан, при якому все зроблено, все готово для чого-небудь [5].

Словник із педагогіки за редакцією М. Ярмаченка характеризує внутрішню готовність як «високий рівень розвитку мотиваційних, пізнавальних, емоційних та вольових процесів особистості, колективу, який забезпечує успіх майбутньої діяльності; це адекватна установка на майбутню діяльність» [6].

Відповідно до словника синонімів російської мови готовність може бути схарактеризована як бажання, добра воля, охота, підготовленість [7].

Психологічні словники містять такі визначення:

– «Готовність внутрішня – адекватна установка на майбутню діяльність»; «Готовність до дії – стан мобілізації усіх психофі-

зіологічних систем людини, який забезпечує ефективне виконання певних дій» [8];

– «Стан підготовленості, в якому організм налаштований на дію чи реакцію» [9];

– «Готовність до праці – еліпсис трьох понять, які мають різні значення: широке значення – готовність до праці будь-якої як результат трудового виховання з раннього дитинства, що виражається у бажанні працювати, усвідомленні необхідності брати участь у спільній трудовій діяльності; більш конкретне – потреба у праці, що конкретизується у готовності до праці визначеної, яка стала професією, як результат професійного навчання і виховання і підсумок не тільки професійного розвитку, але й соціальної зрілості людини; найбільш конкретне – готовності до праці як результат психологічної підготовки і психологічної мобілізації» [10];

– Психологічна готовність до діяльності визначається як поєднання знань, умінь, навичок із потребою у праці, що базується на зацікавленості, бажанні працювати, високому рівні трудового виховання [11].

Науковцями (О. Биков, Л. Григорчук, М. Дьяченко, А. Кандибович) сформульовано поняття готовності до праці, визначено його зміст, структуру, основні параметри й умови, що впливають на її стійкість та динаміку.

Як слушно зауважує Е. Зеєр, готовність – це складна особистісна якість відносно двох рівнів: на першому готовність розглядається як бажання, прагнення оволодіти якоюсь професією, спеціальністю, на другому – як здатність, підготовленість до професійної активності [12].

О. Сиротюк схиляється до думки, що готовність є системним, інтегративним феноменом, який формується упродовж усієї професійної діяльності; складається з певних компонентів; критерієм готовності фахівця є усвідомлення ним усіх складових та невпинна робота над їх розвитком [13].

Науковець В. Жукова пропонує трактувати готовність як цілісне утворення, що характеризується когнітивною, психофізіологічною, емоційно-вольовою мобілізацією особистості в момент її включення в діяльність та формується в результаті накопичення життєвого досвіду за умови позитивного ставлення до даної діяльності, усвідомлення мотивів і потреб [14].

Слушну думку щодо характеристики готовності висловлює вітчизняна дослідниця Л. Рибалко: це особистісні інтегровані новоутворення в свідомості, самосвідомості, мисленні, індивідуальних якостях педагога (інтелектуальних, психічних, фізичних та ін.), які здатні забезпечити ефективність освітнього процесу. Такі новоутворення

виявляються в прагненні розвивати власний потенціал, професійні знання та вміння, в адекватній самооцінці та сприяють досягненню поставлених цілей [15].

Дослідниця І. Зімня [16] розглядає готовність як чинник виникнення особистісних новоутворень.

Різноманітні тлумачення дефініції «готовність» зумовлені специфікою структури діяльності та відмінними теоретичними підходами до розуміння її сутності та природи.

Аналіз наукових праць дозволяє зробити висновок, що психологи розглядають готовність як наявність здібностей, а педагоги – як синтез властивостей особистості. Варто зазначити, що переважна більшість учених визначають інтегративний характер готовності.

Низка науковців (К. Дурай-Новакова, Г. Костюк, З. Курлянд, Н. Кузьміна, О. Мороз, А. Семенова, В. Сластьоніна, Р. Хмелюк, А. Щербаков та ін.) визначають готовність як вибірку, прогнозовану активність особистості на етапі її підготовки до діяльності та розглядають це поняття в двох аспектах: готовність як психологічний стан (тимчасова, ситуативна готовність) і як характеристика особистості (стійка, тривала готовність). На думку дослідників, обидві готовності пов'язані між собою. Ефективність тривалої готовності перебуває в залежності від ситуативної.

Л. Мельник, аналізуючи наукову роботу Н. Левітова, зазначає, що останній розділяє ситуативну готовність на три види: звичайну (спостерігається перед буденною звичною роботою), підвищену (викликається новизною та творчим змістом роботи, неординарним стимулюванням, емоційним підйомом тощо) та знижену (може бути викликана неадекватною емоційністю особистості, що спричиняє нездатність, помиловість дій, абстрагованість уваги). Науковець вважає, що часовий вид готовності перебуває в залежності від типу вищої нервової діяльності, умов протікання діяльності та індивідуальних здатностей особистості [17].

Ю. Чапюк вважає, що в педагогічній роботі саме тривалий стан готовності до діяльності є важливим, оскільки сприяє досягненню стабільних результатів [18].

Наукове зацікавлення становить позиція Л. Дзюби-Шпурик [19], яка вважає, що готовність залежить від віку, досвіду, індивідуальних властивостей особистості, тому науковець розглядає її як «складне багаторівневе утворення, усталену внутрішню структуру якостей та здібностей особистості, що реалізуються в діяльності».

На сьогодні існує кілька ключових підходів до дефінітивного аналізу поняття «готовності до діяльності»: готовність як комплекс здібностей особистості

(Б. Ананьєв, С. Рубінштейн); як якість особистості (Н. Левітов, Є. Павлютенков, К. Платонов, А. Пуні, В. Серіков, Д. Узандзе, В. Шадріков); як стан особистості (М. Дьяченко, Є. Ільїн, Н. Левітов, В. Мерлін, І. Якиманська).

Білоруські дослідниками М. Дьяченко та Л. Кандибович у науковий обіг ввели дефініцію психологічної готовності до діяльності. Науковці розглядають готовність як самостійне психічне явище, як єдність професійно важливих якостей індивіда й налаштування на майбутню діяльність. Вважають, що стан готовності виникає з моменту визначення особистістю мети діяльності на основі усвідомлених потреб і мотивів [20].

К. Дурай-Новакова [21] визначає готовність до професійної діяльності як здатність педагога у потрібний момент активізувати всі свої потенційні можливості і, спираючись на набуті знання, досвід, приймати самостійні рішення у конкретній ситуації відповідно до кінцевої мети діяльності. У цьому руслі ми погоджуємося з думкою науковця в тому, що готовність є передумовою ефективної діяльності педагога, проте це не вроджена якість, а закономірний результат професійної підготовки: розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання і самовиховання, професійного самовизначення. Професійна готовність, на думку науковця, це не лише результат, але і мета професійної підготовки, початкова і головна умова реалізації можливостей кожної особистості. Це і якість особистості, і актуальний психологічний стан.

Л. Прудка зазначає, що готовність до професійної діяльності напряму залежить від рівня професійної компетентності, майстерності, вміння мобілізувати власний професійний (духовний, особистісний і фізичний) потенціал на розв'язання поставлених завдань, а також здатності до саморегуляції, налаштованості на відповідну соціальну діяльність [22].

Згідно з визначенням дослідників В. Богданова і В. Зазикіна, професійна готовність – це «інтегративна якість особистості фахівця, у структурі якої є компоненти, що обумовлюють успішність здійснення професійної діяльності в цілому» [23].

Готовність учителя, викладача з педагогічних позицій трактується науковцями як інтегративне особистісне утворення, що є умовою та регулятором успішної професійної активності (І. Гавриш [24]); значимий показник становлення педагога, що забезпечує високий рівень педагогічної майстерності, регулює професійні погляди і переконання (Г. Троцько [25]).

Погоджуємося з думкою В. Сластьоніна, який розглядає готовність до педагогічної діяльності як сукупність якостей особисто-

сті, здатних забезпечити успішне виконання професійних функцій, що поєднують у собі як психологічну, психофізіологічну й фізичну готовність, так і науково-теоретичну та практичну компетентність [26].

Нам імпонує бачення системи формування готовності до педагогічної діяльності Г. Ржевським [27]. На його думку, це комплекс взаємопов'язаних складників, що підпорядковує всі форми освітнього процесу меті підготовки до означеної діяльності й забезпечує безперервний і послідовний вплив на особистість педагога для набуття ним наперед визначених знань, умінь, навичок, особистісних якостей.

Т. Садова у своєму дослідженні розкриває залежність і логічну послідовність понять «підготовка» – «професійна підготовка» – «професійно-педагогічна підготовка» – «готовність до педагогічної діяльності» [28].

Співвідношення понять «професійна підготовка» – «професійна освіта», а також «готовність» – «компетентність» найбільш вдало, на нашу думку, висвітлені в роботі Ю. Сенька [29]. Учений вважає, що готовність є результатом професійної підготовки фахівця до педагогічної діяльності, а професійна компетентність – результатом професійної педагогічної освіти. Науковець притримується погляду, що і готовність, і компетентність є рівнями педагогічної майстерності, а основою професійної компетентності фахівця є його готовність до професійної діяльності. Однак компетентність, на його думку, слідує за готовністю.

Питанню формування готовності студентів до економічного виховання школярів присвячені роботи Т. Гуцан [30] та В. Петрук [31]. Так, Т. Гуцан визначає сутність поняття готовності до професійної діяльності вчителя економіки як «комплексне особистісне новоутворення, детерміноване специфікою профільного навчання і вимогами до професійної кваліфікації вчителя економіки, наділене внутрішньою структурою, що передбачає відповідні педагогічні умови професійної підготовки у ВНЗ».

Проблему підготовки студентів до економічного виховання дошкільників піднімає дослідниця Н. Грама [32]. У своїх працях науковець висвітлює методику підготовки педагога до економічного виховання дітей дошкільного віку та визначає шляхи цієї підготовки. Вважає, що засвоєння науково-методичних засад вихователем забезпечує його економічну готовність.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що готовність фахівців дошкільної освіти до роботи з економічного виховання є не просто психолого-педагогічною характеристикою, – розкриття її змісту варто розглядати на стику соціальних, психолого-педагогічних, методичних, економічних,

творчих проблем. Звичайно, без професійних знань, особистісних якостей, постійного саморозвитку, контролю і самокорекції власної діяльності педагогу практично неможливо досягти бажаного результату, стати своєрідним координатором, опонентом, фільтратором усіх виховних впливів на дитину, буфером, що захищає її від небажаних впливів оточуючого світу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, немає єдиного бачення поняття «готовність». Науковцями недостатньо вивчене питання формування готовності до економічного виховання. Готовність педагога до економічного виховання дошкільників визначаємо як динамічну, інтегративну характеристику особистості, взаємопов'язаний комплекс її індивідуальних, професійних та особистісних якостей, який забезпечує формування у дошкільників економічного досвіду; як когнітивний компонент у структурі загальної готовності педагогів до професійної діяльності. Когнітивний компонент в даному випадку – це система знань, якими має оволодіти педагог, як-от розуміння сутності, принципів, методів і форм організації процесу економічного виховання; доцільність застосування інтерактивних та інформаційно-комп'ютерних технологій. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробленні критеріїв оцінювання готовності педагогів закладів дошкільної освіти до економічного виховання дошкільників.

Список бібліографічних посилань

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Науковий керівник А.М. Богущ (нова редакція) Київ. 2012.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 [уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел]. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
3. Словник психолого-педагогічних понять і термінів. URL: <http://osvita.ua/school/method/psychology/1270/>
4. Даль В.И. Толковый словарь великорусского языка: в 4 т. Москва: Русский язык, 1978. Т. 1. 699 с.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70000 слов [Под ред. проф. Н. Ю.Шведовой. 23-е изд., испр.]. Москва: Русский язык, 1990. 917 с.
6. Педагогічний словник [за ред. М.Д. Ярмаченка]. Київ: Пед. думка, 2001. 514 с.
7. Александрова З.Е. Словарь синонимов русского языка: Практический справочник: Ок. 11 000 синоним. рядов [6-е изд., перераб. и доп.]. Москва: Русский язык, 1989. 495 с.
8. Ложкін Г.В., Коцан І.Я., Бараннік В.А., Подяшаник В.В. Психологія: терміни, поняття, визначення: слов.-довід. [за заг. ред. Г. В. Ложкіна]. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 188 с.
9. Кузьміна Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва: Высшая школа, 1990. 119 с.
10. Шадських Ю.Г., Піча В.М. Психологія: Короткий навчальний словник: терміни і поняття. Львів: Магнолія 2006, 2008. 276 с.
11. Психологічний словник [за ред. В. І. Войтка]. Київ: Вища школа, 1982. 813 с.
12. Зеер Э. Ф. Психология профессионального образования: учебное пособие. 2-е изд., перераб. М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: МОДЭК, 2003. 480 с.

13. Сиротюк О. А. Психолого-педагогічні аспекти формування готовності до професійної діяльності фахівців з охорони праці. *Молодий вчений*. 2017. № 9.1. С. 147–151.
14. Жукова В. Ф. Психолого-педагогический анализ категории «психологическая готовность». *Вестник Филлиала Российского государственного университета в г. Сургуте. Серия: Педагогические науки*. 2011. № 5. С. 32–35.
15. Рибалко А. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків: Нац. педагогічний ун-т імені Г.С. Сковороди, 2008. 42 с.
16. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учеб. пособие. Ростов н/Д.: Феникс, 1997. 480 с.
17. Мельник Л.В. Формування готовності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей до застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця: Держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського, 2010. 252 с.
18. Чапюк Ю. Готовність до педагогічної діяльності як наукова проблема. *Педагогічний часопис Волині*. 2015. С. 26–30.
19. Дзюба-Шпурік Л.Г. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Полтава: Нац. педагогічний ун-т ім. В.Г. Короленка, 2016. 290 с.
20. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск: БГУ, 1976. 176 с.
21. Дурай-Новакова К.М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. Москва: Пед. ин-т, 1983. 256 с.
22. Прудка Л. Обґрунтування формування інтегративної готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ: Нац. авіаційний ун-т, 2013. 24 с.
23. Богданов В.Н., Зазыкин В.Г. Введение в акмеологию. Калуга, КГПУ, 2001. 144 с.
24. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків: Нац. педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2006. 579 с.
25. Троцько Г.В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ: Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПНУ, 1997. 54 с.
26. Сластенин В.А., Мищенко А.И. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя. *Советская педагогика*. 1991. №10. С. 79–84.
27. Ржевський Г.М. Психологічна готовність магістрів до педагогічної діяльності. Актуальні проблеми психології: Вісник КНТЕУ. 2012. № 4. С. 73 – 88.
28. Садова Т.А. Професійно-педагогічна підготовка: дефінітивний аналіз. *Педагогічні науки: Збірник наукових праць*. 2009. С. Випуск 51. 326–331.
29. Сенько Ю.В. Гуманітарні основи педагогічного образования: Курс лекцій. Москва: Издательский центр «Академия», 2000. 240 с.
30. Гуцан Т.Г. Формування готовності майбутнього вчителя економіки до профільного навчання старшокласників: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир: Держ. ун-т ім. Івана Франка, 2011. 21 с.
31. Петрук В.В. Підготовка студентів педагогічного факультету до економічного виховання молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль: Держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка, 2002. 20 с.
32. Грама Н.Г. Теоретико-методичні засади фахової підготовки педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків: Держ. педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2004. 45 с.

References

1. The basic component of preschool education (2012). In A. M. Bohush (Ed.) Kyiv: Publisher. 26.
2. Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language: 250000 (2005). In V.T. Busel (Ed.). Kyiv, Irpin': Perun. 1728 p. (in Ukr).
3. Dictionary of psychological and pedagogical concepts and terms. Retrieved from <http://osvita.ua/school/method/psychology/1270/>
4. Dal, V.I. (1978). Explanatory Dictionary of the Russian Language: in 4 vols. Moscow: Russian Language. 1. 699 p.
5. Ozhegov, S. I. (1990). Dictionary of the Russian language: 70000 words. In Shvedova N. Yu. (Ed.). Moscow: Russian Language. 1990 p. (in Rus.)
6. Pedagogical dictionary (2001). In M.D. Yarmachenko (Ed.). Kyiv: Pedagogical Thought. 514 p. (in Ukr).
7. Aleksandrova, Z.E. (1989). Dictionary of synonyms of the Russian language: Practical Guide. Moscow: Russian Language. 495 p.
8. Lozhkin, G.V., Kotsan, I.Ya., Barannik, V.A., Podlashanik, V.V. Psychology: terms, concepts, definitions: dictionary-directory (2011). In G.V. Lozhkin (Ed.). Lutsk: Lesya Ukrainka National University. 188 p.
9. Kuzmina, N. V. (1990). The professionalism of the teacher's personality and the master of industrial training. Moscow: Higher School. 119 p.
10. Shadskykh, Yu.H., Picha, V.M. (2008). Psychology: a short educational dictionary: terms and concepts. Lviv: Mahnolliia 2006. 276 p.
11. Psychological dictionary (1982). In V. I. Voitko (Ed.). Kyiv: Higher School. 813 p. (in Ukr).
12. Zeer, E.F. (2003). Psychology of vocational education: Textbook. Moscow: Publishing house of the Moscow Psychological and Social Institute; Voronezh: Publishing house MODEC. 480 p.
13. Syrotyuk, O.A. (2017). Psychological and pedagogical aspects of formation of readiness for professional activity of specialists in labor protection. *Young scientist*, 9.1 (49.1): 147–151.
14. Zhukova, V.F. (2011). Psychological and pedagogical analysis of the category «psychological readiness». *Branch of the Russian State University in Surgut Bulletin. Series: Pedagogical Sciences*, 5: 32–35.
15. Rybalko, L. S. (2008). Acmeological foundations of professional and pedagogical self-realization of the future teacher (PhD dissertation). *Theses*. Kharkiv: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. 42 p.
16. Zimnyaya, I.A. (1997). Pedagogical Psychology: Textbook. Rostov on Don: Publishing house Phoenix. 480 p.
17. Melnyk L.V. (2010). The formation of readiness of future teachers of human specialties for application interactive technologies in the educational process (PhD dissertation). Vinnytsia: Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky. 252 p.
18. Chapiuk, Yu. (2015). Readiness for pedagogical activity as a scientific problem. *Pedagogical scientific journal of Volyn*: 26–30.
19. Dziuba-Shpuryk, L.H. (2016). The formation of readiness of future primary school teachers for acquaintance of students with informational and communication technologies (PhD dissertation). Poltava: Poltava National Pedagogical University named after V.G.Korolenko. 290 p.
20. Dyachenko, M.I., Kandyibovich, L.A. (1976). Psychological readiness problems for activity. Minsk: BSU. 176 p.

21. Duray-Novakova, K.M. (1983). The formation of professional readiness of students for pedagogical activity (Doctor of Science dissertation). Moscow: Pedagogical Institute. 256 p.
22. Prudka L. (2013). Substantiation of formation of integrative readiness of future social workers for professional activity (PhD dissertation). *Theses*. Kiev: National Aviation University. 24 p.
23. Bogdanov V.N., Zazyikin V.G. (2001). Introduction to acmeology. Kaluga: KSPU. 144 p.
24. Havrysh, I.V. (2006). Theoretical and methodological foundations of readiness formation of future teachers for innovative professional activities (Doctor of Science dissertation). Kharkiv: H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. 579 p.
25. Trotsko, H. V. (1997). Theoretical and methodological bases of training of students for educational activity in higher pedagogical educational establishments (Doctor of Science dissertation). *Theses*. Kiev: Institute of Pedagogy and Psychology of Professional Education of APNU. 54 p.
26. Slastenin, V.A., Mischenko, A.I. (1991). Professional and pedagogical training of the modern teacher. *Soviet pedagogics*, 10: 79–84.
27. Rzhhevskiy, H.M. (2012). Psychological readiness of masters for pedagogical activity. *Actual problems of psychology: Bulletin of KNTEU*, 29: 73–88.
28. Sadova, T. A. (2012). Professional and pedagogical training: definitive analysis. *Pedagogical sciences: a collection of scientific works*, 51: 326–331.
29. Senko, Yu. V. (2000). Humanitarian bases of pedagogical education. Course of lectures. Moscow: Akademiya Publ. 240 p. (in Rus.)
30. Hutsan, T. H. (2011). Formation of readiness of the future teacher of economics for profile education of senior pupils (PhD dissertation). *Theses*. Zhytomyr: Zhytomyr Ivan Franko State University. 21 p.
31. Petruk, V. V. (2002). Training of students of pedagogical department for the economic education of junior pupils (PhD dissertation). *Theses*. Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. 20 p.
32. Hrama, N.H. (2004). Theoretical and methodical principles of professional training of a teacher-educator of a preschool institution for the economic upbringing of children (Doctor of Science dissertation). *Theses*. Kharkiv: H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. 45 p.

CHERESHNIUK Olena,

PhD in Pedagogy, Director of “Preschool Educational Establishment № 30 of Vinnytsia City Council”

THE FORMATION OF READINESS OF TEACHERS FOR THE ECONOMIC UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN AS A SCIENTIFIC PROBLEM

Summary. Introduction. Economic and social changes, that are taking place now, make especially important to teach pre-school children business literacy. At pre-school age children learn how to schedule work, organize working time and working place, how to increase the quality and productivity of work. If such skills are acquired from early childhood, then a person can be better prepared for the challenges and temptations of an adult life, and will be able to better manage his or her capital, natural resources and time. The importance of the topic of readiness of teachers for the economic upbringing of pre-school children is justified by the fact that economic education can not be effective without a professionally trained teacher. Teacher should be trained in the modern way, because pre-school organization lays the foundation of economic knowledge of a child, as well as help the child to understand better complicated economic definitions and get some financial experience.

The purpose of the article is to reveal the essence of the professional readiness of teachers for the economic upbringing of pre-schoolers.

Results. This article is a literature review that is done to compare and organize the results of the research on the

concepts of «readiness», «readiness for pedagogical activity» and «readiness for the economic upbringing». The author reveals the essence of the professional readiness of teachers for the economic upbringing of preschool children through the analysis of the concept of «readiness» in pedagogical and psychological literature;

Conclusion. Readiness for pedagogical activity is an important aspect of teacher formation and self-development throughout life. The author draws a conclusion that scholars have not paid enough attention to the issue of formation of readiness for the economic upbringing, submits the author's definition of «readiness of teachers for the economic upbringing of pre-schoolers». Further work will be aimed at developing criteria for assessing of the professional readiness of teachers for the economic upbringing of preschool children.

Keywords: readiness; readiness for professional activity; stable readiness; temporary readiness; readiness of teachers for the economic upbringing of preschool children.

Одержано редакцією 16.01.2020
Прийнято до публікації 05.02.2020